

Ukrainan metsäsektori

[Venäjän ja itäisen Euroopan metsätietopalvelu](#)

Metsävarat ja metsänomistus

Metsät peittävät alle viidenneksen Ukrainan maa-alasta ja sijaitsevat epätasaisesti. Maassa on kolme erilaista metsävyöhykettä, sekametsävyöhyke, metsäaro ja aro, sekä kaksi vuoristo-metsäaluetta.

Metsät valtion omistuksessa

Ukrainassa metsät voivat olla valtion, kuntien tai yksityisessä omistuksessa. Käytännössä lähes kaikki metsät ovat kuitenkin valtion omistamia. Metsät on annettu pysyvään hallintaan useille kymmenille eri valtionlaitoksille, joilla on metsien käytöstä ja hoidosta vastaavat erilliset organisaationsa. Metsäviraston alaisten valtionyritysten hallinnassa on 73 prosenttia metsistä.

Yksityisesti omistetun metsän osuus on alle puoli prosenttia. Yksityisomistukseen

voidaan siirtää enintään viiden hehtaarin maa-alueita, jotka ovat osa maatiloja tai muita yrityksiä. Käytön ulkopuolella olevien reservimetsien osuus on kahdeksan prosenttia.

Metsät ovat nuoria

Ukrainan metsien pinta-ala on noin kymmenen miljoonaa hehtaaria. Metsien ekologinen rooli on korostunut Ukrainassa, ja puolet metsistä on erilaisten käyttörajoitusten piirissä. Metsistä puolet on ensisijaisesti talousmetsää. Suojametsiä ja suojelualueita on kolmasosa metsistä. Tšernobylin onnettomuuden radioaktiivinen laskeuma rajoittaa 3,5 miljoonan metsähehtaarin käyttöä.

Nuorten metsien osuus on suuri, mikä on seurausta aktiivisesta metsittämisestä sekä laajoista avohakkuista sodan jälkeisinä vuosina.

Ukrainan metsät	
Metsäala	9,7 milj. ha · 0,2 ha/asukas 54 % hyödynnettävissä puuntuotantoon
Puuston tilavuus	2 196 milj. m ³ · 227 m ³ /ha (1 438 milj. m ³ *)
Vuotuinen kasvu*	45 milj. m ³ · 9 m ³ /ha
Vuotuinen hakkuu-poistuma*	13 milj. m ³ · 2,5 m ³ /ha

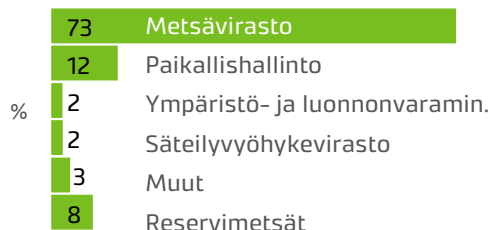
*puuntuotannon maalla

Lähde: SoEF 2015

Puuston kokonaistilavuus on 2,2 miljardia kuutiometriä, josta 65 prosenttia sijaitsee puuntuotannon maalla.

Mänty, kuusi ja tammi muodostavat kaksi kolmasosaa puustosta. Muita tyyppisiä puulajeja ovat leppä, koivu ja saarni.

Ukrainan metsävarojen hallinta

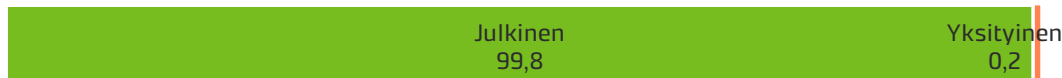

Lähde: Nicove 2015

Puulajien osuus puuston tilavuudesta, %

Metsänomistus, %

Lähde: FRA 2015

Metsäpolitiikka

Keskeisin metsäpolitiikan asiakirja on metsätalouden kehittämissuunnitelma "Ukrainan metsät 2010-2015". Suunnitelmaa on päivitetty ministerikabinetin hyväksymän metsätalouden kehittämissuunnitelman määrittämien suuntaviivojen perusteella.

Ohjelman tavoitteena on kestävä metsätalouden edistäminen sekä metsien ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten funktioiden vahvistaminen. Suunnitelmassa yksilöityjä tehtäviä ovat:

- ▶ metsien pinta-alan kasvattaminen
- ▶ metsien resurssi- ja ympäristö-potentiaalin laajentaminen, metsätalouden kestäväyyden turvaaminen
- ▶ metsien tuhonkestävyyden parantaminen ja suojelun turvaaminen
- ▶ metsävarojen rationaalinen käyttö
- ▶ metsähallinnon tehostaminen
- ▶ metsäntutkimuksen ja koulutuksen kehittäminen
- ▶ virkistyskäytön infrastruktuurin parantaminen.

Kehittämissuunnitelma työn alla

Ukrainan metsätalouden kehittämistä ja metsähallinnon uudistamista on tuettu kansainvälisen yhteistyön puitteissa, ja metsätalouden kehittämissuunnitelman laadinta on meneillään.

Suunnitelman sisältöön esitettyjä aiheita ovat muun muassa metsätalouden kestäväyyden parantaminen, hallinnon tehostaminen, korruption vähentäminen ja metsäpalveluliiketoiminnan edistäminen.

Ukrainan parlamentti määritteli vuonna 2014 metsätalouden reformin tehtäviksi:

- ▶ hallinnollisten ja kaupallisten toimintojen eriyttämisen valtion metsähallinnossa
- ▶ valtion metsätalousyritysten yhdistämisen yhden organisaation alle
- ▶ raakapuun vientitullien käyttöönoton selvittämisen sekä kotimaisen puunjalostuksen tukimekanismien laatimisen.

Metsälain periaatteena valtion omistus- ja hallintaoikeus

Tärkein metsiin liittyvä lainsäädäntö on vuonna 1994 säädetyssä ja vuonna 2006 uudistetussa metsälain. Lain keskeisenä periaatteena on metsien omistuksen ja hallinnan kuuluminen valtiolle. Lain hengen mukaan metsien positiiviset ympäristövaikutukset, eri käyttömuodot ja taloudelliset näkökohdat tulee yhdistää kokonaisuudeksi. Oikeus harjoittaa metsätaloutta myönnetään vain pitkäaikaisen metsänkäytön yhteydessä.

Metsälain täytäntöönpanoa varten on annettu lukuisia sääntöjä ja teknisiä ohjeistoja. Lisäksi metsiin liittyviä kysymyksiä säädellään muun muassa ympäristölainsäädännössä.

Metsäalasta
sertifioitu
23 % FCS
0 % PEFC

Metsätalouden organisaatiot

Metsävirasto on tärkein metsäasioista vastaava organisaatio Ukrainassa. Sen alaisuudessa toimii yhteensä 414 yritystä ja organisaatiota.

Metsäviraston rakenteeseen kuuluvat keskusyksikkö ja 24 alueellista osastoa, joiden alaisuudessa toimivat valtion metsäyritykset. Metsäyritykset vastaavat hallinnosta, metsänhoidosta ja puunkorjuusta, niiden lukumäärä on 272. Metsäviraston alaisuudessa on myös 60 metsästyksen erikoistunutta yritystä sekä 13 muuta yritystä, jotka toimivat muun muassa puunjalostuksessa. Lisäksi metsävirasto vastaa 12 luonnon-suojelualueesta.

Valtion metsäyritykset kattavat tuloillaan pääosan metsätalouden kuluista, budjettirahoituksen osuus on viidesosa. Yritykset ovat tärkeitä työnantajia ja paikallistalouden ylläpitäjiä maaseudulla.

Kaikkiaan metsävirastossa työskentelee 50 000 henkilöä.

Metsäviraston alaiset valtionorganisaatiot vastaavat myös metsäsuunnittelusta ja inventoinnista ([Ukrderžlisproekt](#)), metsänsuojelusta sekä metsänjalostuksesta. Metsäsuunnitelma tehdään jokaiselle metsätaloutta harjoittavalle organisaatiolle 10 vuodeksi.

Maatalous- ja elintarvikeministeriö osallistuu metsälainsäädännön valmistelun ja metsäviraston toiminnan koordinointiin. Ympäristö- ja luonnonvaraministeriö valvoo ympäristölainsäädännön noudattamista ja osallistuu metsien kestävän käytön suunnitteluun.

Paikallishallintojen alaisten metsien käytöstä päättävät kylä- ja kaupunki-neuvostot.

Kuva: tekijä Bearenok (Own work),
lähde: [Wikimedia Commons](#)

Metsätalouden keskeisimmät organisaatiot Ukrainassa

- ▶ Metsävirasto «Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагентство)» (dklq.kmu.gov.ua)
 - Alueellinen metsä- ja metsästyshallinto «Обласні управління лісового та мисливського господарства»
 - Metsäyritys «Лісове господарство»
- ▶ Maatalous- ja elintarvikeministeriö «Міністерство аграрної політики та продовольства України» (minagro.gov.ua)
- ▶ Ympäristö- ja luonnonvaraministeriö «Міністерство екології та природних ресурсів України» (www.menr.gov.ua)

Metsäalan tutkimus ja koulutus

Metsäalan tutkimusta tekee kaksi metsäviraston alaista laitosta, Ukrainan metsätutkimusinstituutti ja Ukrainan vuoristometsätalouden tutkimusinstituutti.

Keskeisimpiä tutkimusaiheita ovat muun muassa metsänhoidon ja metsänparannuksen menetelmät, metsien suojelu, monimuotoisuus ja metsänjalostus.

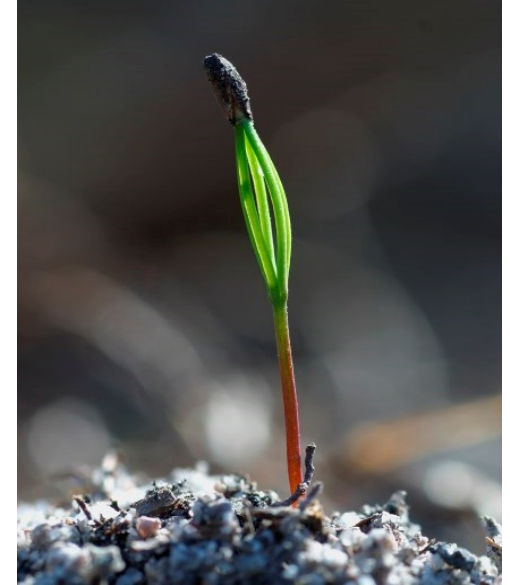
Koulutusta neljällä tasolla

Metsäalan koulutus jaetaan Ukrainassa neljään luokkaan. I-II tason nuorempia metsätalouden asiantuntijoita kouluttavat 17 metsäoppilaitosta. III-IV tason korkeakoulututkintoja ovat bachelori, asiantuntija ja maisteri. Ylemmän tason

koulutusta tarjoaa 19 korkeakoulua, joilla on oikeus myöntää myös alemman tason tutkintoja.

Keskeisimpiä oppilaitoksia ovat Ukrainan bio- ja ympäristötieteiden yliopisto, Ukrainan metsäteknillinen yliopisto ja Harkovin maatalousyliopisto. Jatko-opintoja voi suorittaa yliopistojen lisäksi myös metsätutkimusinstituutissa.

Metsäviraston alainen koulutuskeskus (Ukrcentrkadrylis) järjestää täydennyskoulutusta metsätalouden asiantuntijoille.

Kuva: Erkki Oksanen / Luke

Metsätalouden tutkimus- ja koulutusorganisaatiot

- ▶ Ukrainan metsätutkimusinstituutti «Український орден «Знак пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства і агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького» (uriffm.org.ua)
- ▶ Ukrainan vuoristometsätalouden tutkimusinstituutti «Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва ім.П.С.Пастернака»
- ▶ Ukrainan bio- ja ympäristötieteiden yliopisto «Національний університет біоресурсів і природокористування України» (nubip.edu.ua)
- ▶ Ukrainan metsäteknillinen yliopisto «Національний лісотехнічний університет України» (www.nltu.edu.ua)
- ▶ Harkovin maatalousyliopisto «Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва» (www.knau.kharkov.ua)

Metsänhoito

Valtion metsäyritykset vastaavat metsänhoidosta Ukrainassa.

Metsänuudistamista tehdään vuosittain 70 000 hehtaarilla, vallitsevana menetelmänä on keinollinen uudistaminen. Metsäviraston alaiset yritykset toteuttavat kaksi kolmasosaa metsänuudistamistöistä. Metsäyrityksillä on 1900 taimitarhaa, jotka tuottavat vuosittain 350 miljoonaa tainta. Taimikonhoitotöitä tehdään vuosittain 40 000 hehtaarin alueella.

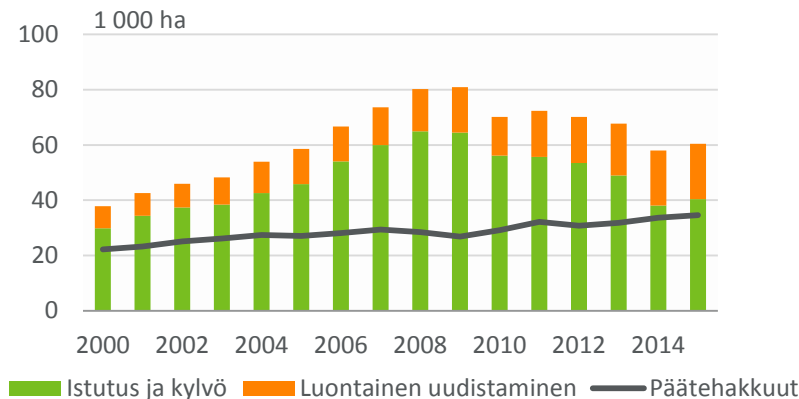
Kasvatus- ja muiden hakkuiden osuus on 60 prosenttia hakkuupoistumasta, ja niitä tehdään vuosittain 380 000 hehtaarin alueella. Pinta-alasta neljännes on kasvatushakkuita, muita hakkuita ovat pääasiassa metsänterveys- ja kunnostushakkuut.

Puolet Ukrainan metsistä on syntynyt metsittämisen tuloksena ja metsäalan kasvattaminen on edelleen prioriteettina, mikä lisää intensiivisen metsänhoidon tarvetta. Metsänhoidon kannalta haasteellisia ovat entisten kolhoosien alueilla sijaitsevat metsät (0,5 milj. ha) sekä peltojen suojavyöhykkeet (0,4 milj. ha), jotka eivät ole kenenkään hallinnassa.

Metsänhoitotyöt keskimäärin 2011 - 2015	1 000 ha
Istutus ja kylvö	45
Luontainen uudistaminen	20
Kasvatus- ja muut hakkuut	375
Taimikonhoito (2009-2013)	40

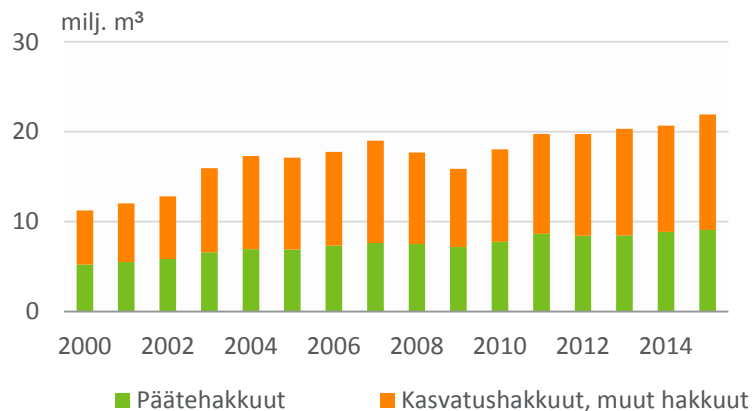
Lähde: Deržstat 2014, 2016a

Metsänuudistaminen ja päätehakkuuala 2000-2015

Lähde: Deržstat 2009, 2016a

Hakkuiden kehitys 2000-2015

Lähde: Deržstat 2016

Puunkorjuu ja puumarkkinat

Ukrainassa korjataan vuosittain puuta noin 20 miljoonaa kuutiometriä, josta pääte-hakkuilta tulee 40 prosenttia. Metsien kasvusta hyödynnetään alle puolet.

Avohakkuita tehdään vähän

Metsille lasketaan vuotuinen päätehakkuusuunnite, joka on noin kahdeksan miljoonaa kuutiometriä. Kasvatushakkuiden tarve määritellään erikseen metsänhoidollisin perustein. Avohakkuiden osuus on ollut 10 prosentin luokkaa, tavoitteena on kasvattaa asteittaisten ja valintahakkuiden osuutta edelleen.

Puunkorjumäärä on ollut kasvussa, mutta korjatun puun laatu on pysynyt matalana, mikä selittyy muun muassa kuolleen ja vahingoittuneen puuston poistoon tarkoitettujen metsänterveyshakkuiden suurella osuudella.

Puu myydään pörssissä

Metsiä hallinnoivat valtionyritykset omistavat ja myyvät korjaamansa puun. Teollisuuspuu myydään huutokaupoissa, joita järjestävät alueelliset tavarapörssit neljännesvuosittain. Raakapuu myydään ensisijaisesti yrityksille, joilla on omaa puunjalostusta. Huutamatta jääneet erät

voidaan myydä myös suoralla kauppasopimuksella, jossa puun hinnan on oltava vähintään toteutuneiden huutokauppojen tasolla.

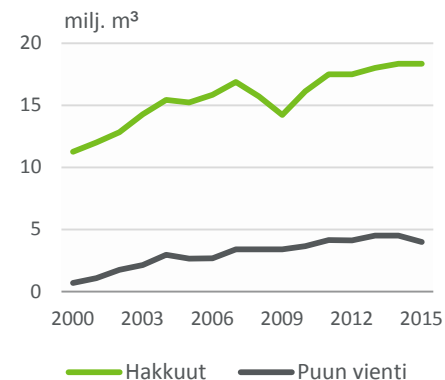
Puukaupan läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja laittoman puun torjumiseksi on kehitetty valtiollinen puun seurantajärjestelmä.

Huonolaatuisen puun osuus suuri

Erityisesti havupuun tuotanto on kasvanut ja sen osuus on noussut 75 prosenttiin puuntuotannosta. Yli puolet raakapuusta on polttopuuta. Reilu kolmasosa puumäärästä on tukkia, kuitupuun osuus on vähäinen massateollisuuden puuttuessa kokonaan. Ukrainasta viedään vuosittain neljä miljoonaa kuutiometriä puuta ulkomaille.

Valtiovalta pyrkii tukemaan puunjalostusteollisuutta ja puuhuollon turvaaminen on asetettu keskeiseksi tavoitteeksi. Puun lisäämiseksi sisämarkkinoilla valtion metsäyritysten puunjalostustoimintaa on karsittu ja puun vientiä ulkomaille halutaan vähentää. Vuonna 2015 Ukraina kielsi raakapuun viennin kymmenen vuoden määräajaksi, mutta kieltoa ollaan perumassa kansainvälisen painostuksen seurauksena.

Hakkuut ja puun vienti 2000-2015

Puuntuotanto keskimäärin 2011 - 2015	1 000 m ³ (kuoretta)
Teollisuuspuu	8 050
Havupuu	6 150
Tukkipuu	5 230
Kuitupuu	630
Lehtipuu	1 900
Tukkipuu	1 440
Kuitupuu	290
Muu teollisuuspuu	470
Polttopuu	9 890
Raakapuu yhteensä	17 940
Puuhake ja -lastu	530
Jätepuu	800

Lähde: FAOSTAT 2016

Metsäteollisuus

Metsäsektorin osuus Ukrainan bruttokansantuotteesta on 1,5 prosenttia ja se työllistää noin kolme prosenttia työvoimasta. Metsäteollisuuden tuotteiden osuus viennistä on noin viisi prosenttia ja tuonnista kolme prosenttia.

Sahatavaraa ja lastulevyä

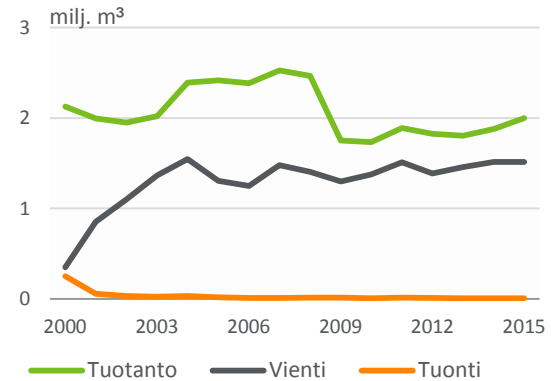
Ukrainan metsäteollisuus käyttää puuta noin viisi miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Tuotanto on painottunut puutuote-teollisuuteen ja erityisesti lastulevyn valmistukseen. Valtion metsäyritykset harjoittavat pääasiassa pienimuotoista puunjalostusta.

Sahatavaraa tuotetaan vuosittain noin kaksi miljoonaa kuutiometriä, josta pääosa on havupuuta. Suuri osa tuotannosta viedään ulkomaille. Puulevyjen vuosituotanto on kaksi miljoonaa kuutiometriä, josta suurin osa on lastulevyä. Kansainvälisistä yrityksistä muun muassa Swiss Krono Group ja Kronospan ovat investoineet lastulevytuotantoon Ukrainassa.

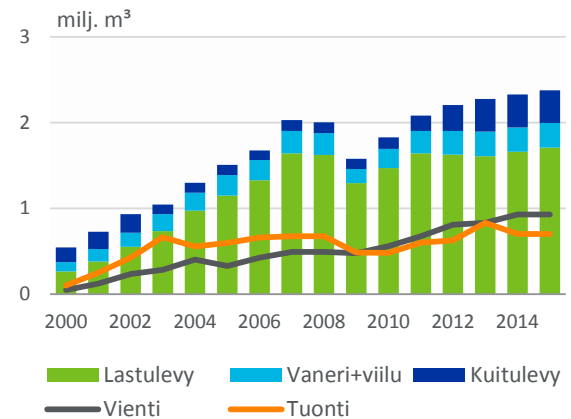
Tuotanto keskimäärin 2011 - 2015	1 000 m ³
Sahatavara	1 880
Havusahatavara	1 400
Lehtisahatavara	480
Puulevyt	2 240
Puuviilu	110
Vaneri	170
Lastulevy	1 650
Kuitulevy	330

Lähde: FAOSTAT 2016

Sahatavaran tuotanto ja ulkomaankauppa 2000-2015

Puulevyjen tuotanto ja ulkomaankauppa 2000-2015

Lähteet: FAOSTAT 2016, UN Comtrade 2016

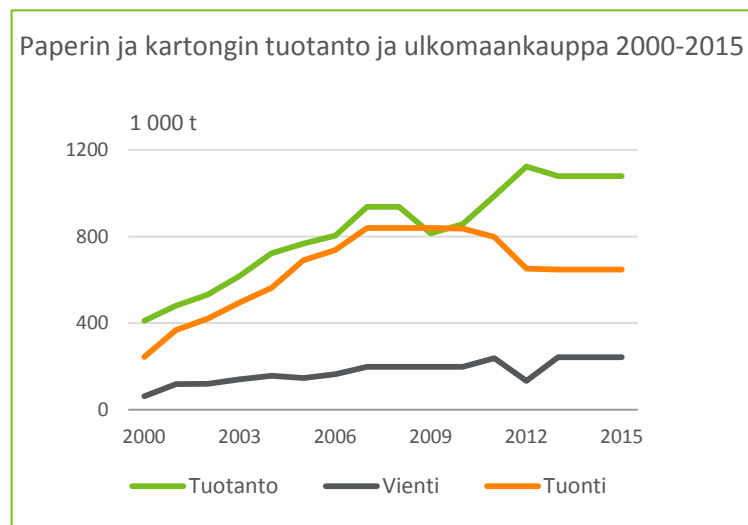
Sellu- ja paperiteollisuus pienimuotoista

Kemiallinen metsäteollisuus on pienimuotoista Ukrainassa. Puumassaa ei ole tuotettu vuoden 2004 jälkeen, jolloin sellun tuotanto lopetettiin Khersonin tehtaalla (myöh. Tsyurupinskin paperitehdas).

Paperin ja kartongin tuotanto on lähes kolminkertaistunut viime vuosikymmenen aikana. Tuotanto on noin miljoona tonnia, josta 80 prosenttia on pakkausmateriaaleja. Graafisten paperien osuus on neljä prosenttia tuotannosta.

Tuotanto keskimäärin 2011 - 2015	1 000 t
Paperi ja kartonki	1 070
Graafiset paperit	40
Muu paperi ja kartonki	1 030

Lähde: FAOSTAT 2016

Lähteet

- Deržlisagentstvo. 2016. Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагентство) [Ukrainan metsävirasto]. <http://dklg.kmu.gov.ua>
- Deržstat Ukraini. Державна служба статистики України (Держстат України) [Ukrainan tilastovirasto] (viitattu 10.6.2016):
- 2009. Україна у цифрах 2008. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_ukr_zb.htm
 - 2014. Environment of Ukraine. https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnav_ser_u.htm
 - 2016. Main indicators of the use and protection of the forest, animal resources (1990-2015). http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/ns_rik/ns_e/opvzt_rik_e2005.htm
 - 2016a. Ukraine in figures 2015. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_e/publ1_e.htm
- FAOSTAT. 2016. <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO> (viitattu 28.9.2016)
- Forestry in Ukraine. State forest resources agency of Ukraine. EKO-inform. 36 s.
- FRA 2015. Global Forest Resource Assessment 2015. Country reports. FAOSTAT. <http://www.fao.org/forest-resources-assessment/documents/en/>
- FSC. 2016. Facts & Figures. <https://ic.fsc.org/en/facts-figures> (viitattu 10.6.2016)
- PEFC. 2016. Facts & Figures. <http://www.pefc.org/about-pefc/who-we-are/facts-a-figures> (viitattu 10.6.2016)
- SoEF 2015. State of Europe's Forests 2015. <http://www.foresteurope.org/docs/fullsoef2015.pdf>
- UN Comtrade database. 2016. <http://comtrade.un.org/> (viitattu 10.6.2016)
- Концепція реформування лісового та мисливського господарства України, проект 27.4.2015 [Metsätalouden kehityskonsepti, luonnos 27.4.2015]. <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/archive/docview?typeld=132455>
- Концепція реформування та розвитку лісового господарства [Metsätalouden kehityskonsepti]. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2006 р. N 208-р [Vahvistettu Ukrainan ministerikabinetin päätöksellä 18.4.2006 N 208-r]. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR060208.html
- Лісогосподарський Інноваційно-Аналітичний Центр, Державне агентство лісових ресурсів України [Metsätalouden innovaatio- ja analyysikeskus, Metsävirasto]. Статистика [Tilastoja]. <http://www.ukrforest.com/stat> (viitattu 10.6.2016)
- Лісове господарство України [Ukrainan metsätalous]. 2015. Державне агентство лісових ресурсів України [Ukrainan metsävirasto] 16 s. <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/archive/docview?typeld=118551>
- Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів [Yritysten puunviennin valtiollinen sääätely]. Закон від [laki] 08.09.2005 № 2860-IV. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2860-15>
- Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини [Raakapuun myyntimekanismin nykyaikaistamisesta]. Наказ [määräys] 19.02.2007 N 42. Державний комітет лісового господарства України [Ukrainan metsävirasto]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0164-07>